

Bajerova

zemědělská usedlost

Ivan a Svatopluk Bajerovi

Bajerova zemědělská usedlost

Ivan a Svatopluk Bajerovi

MĚSTSKÁ KNIHOVNA

ROŽNOV POD RADHOŠTĚM

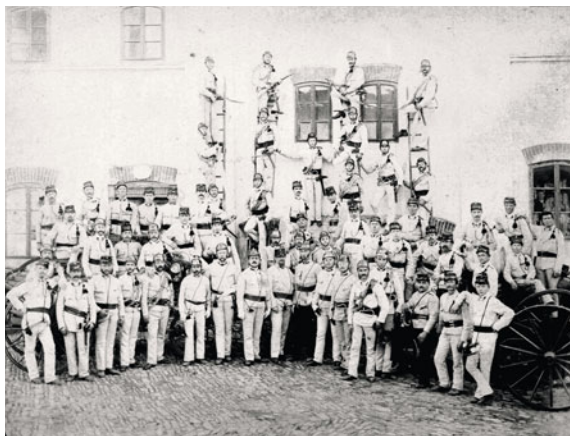
Vyšlo v rámci projektu tvůrčí skupiny seniorů
„Město v mé paměti“
při Městské knihovně
v Rožnově pod Radhoštěm.

Svatopluk a Ivan Bajerovi

Bajerova zemědělská usedlost se nacházela jen pouhých padesát metrů od náměstí v prostoru mezi Palackého ulicí a rožnovskou struhou, která protékala v ulici Na Zahradách. Usedlost byla ze všech stran uzavřená a víceméně ve všem soběstačná. Mimo zemědělskou činnost poskytoval hospodář také služby povoznické. Pokud vypukl ve městě požár, měl v dřívějších dobách, a to ještě na začátku 20. století, také za povinnost přispěchat s koňmi k hasičské zbrojnici, která stávala nedaleko – na dnešním parkovišti rohu ulice Pionýrské, zapřahat a vyjíždět s ruční hasičskou stříkačkou k ohni.

O zapojení našeho staříčka Floriána Bajera do činnosti sboru dobrovolných hasičů ve městě svědčí i uchovávaná rodinná památka – originální fotografie hasičského sboru pořízená v roce 1888 na nádvoří rožnovského pivovaru.

Jak je na této fotografii vidět, v době, kdy měl Rožnov něco okolo 3 000 obyvatel, hasičský sbor dosahoval počtu nejméně 60 mužů, dobrovolných hasičů. Staříček stojí uprostřed, na římse mezi hasiči – lezci na žebřících.

Rod Bajerů (původně se psali Bayeri) patří v Rožnově mezi nejstarší. Počátkem 20. století jej spisovatel Čeněk Kramoliš uvádí mezi starými rodinami, které přes 100 let žily na témže čísle. Tento rod původně sídlil na náměstí, až v závěru 19. století se po velkém požáru usadil v ulici Palackého v čísle popisném 174, několik desítek metrů od náměstí.

„V roce 1882 při velkém požáru Rožnova, který založil malý chlapec Frněčka, vyhořelo celkem čtrnáct budov a málem vyhořel i kostel,“ vzpomíná spisovatel Čeněk Kramoliš. Vyhořela i prastářčková chalupa na náměstí. O této události – velkém požáru – se zmiňuje v knize „Ročenka města Rožnova pod Radhoštěm a osad v okrese“ vydané v roce 1931.

Ještě někdy před rokem 1900 koupil prastářček František Bayer od kloboučníka Čenka Janíka stavení číslo popisné 174 v tehdy Frenštátské (dnes Palackého) ulici. Bajeři provozovali také živnost povoznickou. Ještě staříček Florián Bajer vozil formankou rožnovské plátno až do Prešpurku a Pešti, taková cesta trvala více než týden. Poslední formanskou cestu vykonal v roce 1913 těsně před svou smrtí. To již v té době fungovala železnice.

Doplňkem živnosti bylo také hospodářství, čtvrt gruntu s pastvinami a polnostmi na Koryčanských Pasekách.

Někdejší Bajerovu usedlost v Palackého ulici dnes připomínají už jen kresby Josefa Pokorného a Miloše Kulišťáka.

Také mi zůstal jako památka na domov kousek trámu z malé chalupy s letopočtem 1766, když se v roce 1976 likvidovala.

Podle Miloše Kulišťáka, který se v roce 1969 pokusil sestavit rodopis Bajerovy rodiny, byl v té době dům č. p. 174 druhým nejstarším existujícím v Rožnově p. R. Vůbec nejstarší bylo stavení č. p. 71 na Kramolišově. Bylo zbouráno v nedávné době, a tak dnes také již neexistuje.

V roce 1980 byla na místě Bajerovy usedlosti vybudována prodejna zeleniny – v současnosti je přestavěná na multifunkční dům se zlatnictvím a kavárnou, cukrárnou. Číslo popisné 174, které měla původní Bajerova chalupa, zde zůstalo dodnes zachováno.

Bajerovi se přestěhovali nejdříve do náhradního bytu na sídlišti Koryčanské Paseky a později již jen maminka do nového synova rodinného domku na Dolních Pasekách.

Poměrně úzká cesta oddělovala usedlost na západní straně od struhy, za níž už byly zahrady se stodolami. Ty pak oddělovala ulice Za stodolami (dnes Pionýrská) od Hájnice (městského parku). V 19. století se nacházela už na okraji města.

„Původní usedlost Bajerů tvořily dvě dřevěnice, velký a malý dům,“ vyprávěl tatínek František Bajer. „Velká obytná chalupa byla vpředu, vzadu chlévy. Malá chalupa byla původně určená jako výminek hospodáře.“

A tatínek ve vzpomínání pokračoval: „Kromě dobytka bylo v usedlosti stání pro sedm vozů, kočár, kočárové saně a také těžké nákladní. Rovněž malá kolářská a sedlářská dílna, protože i když povozník kupoval i nové vozy nebo koňské postroje, veškeré opravy si prováděl většinou sám. Povožnictví bylo provozováno dokonce v době, kdy už fungovala železnice. V létě v kočáře a v zimě v kočárových saních vozil otec hosty z Rožnova například na Pustevny, ale též doktora Vášu k nemocným po okolních dědinách i během 2. světové války. Rozvážel také herce na natáčení filmu „Děvu-cha z hor“ přes Čarták až do Velkých Karlovic. Tehdy osobní auta téměř nebyla, a pokud ano, tak benzin vůbec nebyl pro soukromníky.

S koňmi v kočáru v létě a na kočárových saních v zimě jsme jezdili pravidelně navštěvovat staříčky, rodiče z mamčininy strany do Zašové. Silnice ještě i po válce nebyly v zimě posypané, ale pěkně zasněžené, uhlazené saněmi. Rolničky na koňských postrojích zasněženou cestou krásně vyzváněly.“

Ve velké chalupě se bydlelo. Malou výminářskou chalupu, protože staříčci už nežili, pronajímali. Tam měli svou první dílnu s malovaným porcelánem také Solaříkovi, než si postavili zděný domek s obchodem naproti přes ulici.

Také naše hospodářství postihl požár. Velký dům oddělovala od posledního zděného domu u náměstí jen asi metr široká ulička. Právě odtud někdo v listopadu roku 1931 velkou chalupu zapálil. Hasičská zbrojnice byla od nás jen pár kroků, proto se právě od nás zapřahali při každém požáru k ruční stříkačce koně. Jenže v té době už byla zakoupena nová motorová stříkačka. Ale nedařilo se ji ihned nastartovat. Otec vynášel majetek, dokumenty, vyváděl dobytek. Všichni spoléhali na motorovou stříkačku. Struha protékala kousek za naším. Pak lidé stříkačku k požáru dotlačili a začali hasit. Bylo už pozdě. Původně malý oheň, který se dal snadno uhasit a chalupu zachránit, úplně zničil ten velký dům.

Malou chalupu se zachránit podařilo. Do poslední chvíle před její likvidací měla ohořelý celý dřevěný štít. Tam jsme pak bydleli až do roku 1976, než všechno odkoupilo město.

Při rekonstrukci a narovnání ulice Palackého v letech 1934 nebo 1935 byla původní vozovka zvednuta o cca 80 cm. Podél domku byla zbudovaná betonová zídka, která měla dům chránit. Jak se později ukázalo, bez jakékoliv izolace, což bylo pro chalupu téměř likvidační. Do domku č. p. 174 se od té doby místo

po schůdcích nahoru scházelo po čtyřech schodech dolů, okna od východní strany byla velmi nízko nad úrovní chodníku. Tak si domek určitě pamatuje řada starších lidí ve městě.

Předtím, než byla provedena úprava silnice a velké křižovatky u pomníku Františka Palackého, byl ve městě vybudován vodovod z Dolních Pasek. Do té doby se veškerá užitková voda brala z vodního náhonu. Sloužil také k napájení dobytka a koní. Ve struze se dokonce máchalo prádlo a k bělení se využíval trávník v parčíku před lékárnou U Matky Boží. Na vaření se ale nosila voda v kbelících z obecní studny. Tato

studna byla v prostoru mezi Štefániem a původní hasičskou zbrojnicí. Do domu č. p. 174 byl vodovod zaveden asi až v roce 1947. Proto se při jakýchkoliv opravách vodovodu v tomto prostoru dělníci divili, že musí kopat do hloubky cca 2,5 m, než narazili na litinové potrubí.

Náš tat'ka byl také velkým lyžařem. Již za první republiky spolu se svými kamarády chodili v zimě lyžovat do průseku na Radhošť. Tenkrát samozřejmě pěšky s lyžemi na ramenou. Proto, když jsme i my měli asi pět nebo šest roků, nám koupil malé lyže s papučovým vázáním a naučil nás lyžovat. Později pak kupoval i lyže trochu lepší a větší – v té době ještě bez ocelových hran. Ty starší a menší lyže po nás dědili naši další dva sourozenci.

Jak je na obou předchozích obrázcích vidět, za malou chalupou se nalézal také zděný objekt s plochou střechou. Ten sloužil nejdříve jako obchod – řeznictví. Posledním prodejcem zde byl pan Petr Krhut. Na obrázku je jedna z reklam řeznictví.

Když už jsem uvedl 2. světovou válku, musím také vzpomenout na jednu událost. Někdy v roce 1941 někde na turistickém chodníku z Radhoště do Rožnova dostali výprask členové z hitlerjugend od skautů. Proto na pokyn gestapa bylo posbíráno po Rožnově několik sokolů a s nimi i náš tatínek. Zavřeli je v období žní pro výstrahu do vězení. Městské vězení bylo v té době situováno za budovou městského úřadu v místě nynější bytovky. Správcem věznice byl pan Halamíček. Z Bayerovy ulice byla ke dvoru vězení plechová vrata, a tak když měli vězni na nádvoří povoleny vycházky, umožnil panu Bajerovi, aby se přes vrata domlouval se svými sestrami, které byly ještě doma, co je třeba udělat v hospodářství a na poli.

František Bajer byl již od mládí také aktivním členem sboru dobrovolných hasičů, a to až do pozdního stáří. Jeho hasičské zážitky z doby osvobozování města a hašení požáru hotelu Radhošť, které si zapsal a předal Miloši Kulišťákovi, jsou zveřejněny také v knize „42 hodin – Jak jsme prožívali osvobození města v květnu 1945“ vydané městem Rožnov p. R.

Někdy v padesátých letech, kdy se podařilo vypovědět smlouvu a řeznictví vystěhovat z tohoto prostoru, se začalo s úpravami místnosti

na bydlení. Malá chalupa, v níž byla jen jedna větší světnice s vysokými kachlovými kamny, malinkatá kuchyně a chodba se schodištěm do půdních prostor pro tehdy naši již pětičlennou rodinu, byla zcela nedostačující. Propojením přistavěnou chodbou z malé chalupy se pak procházelo do nově vytvořené ložnice. Vzhledem k tomu, že zděná stavba měla jen 30 cm silné stěny, což vyhovovalo pro obchodní prostory řeznictví, bylo tam i při vydatném topení v kamnech v zimním období vždy poměrně dosti chladno.

Po roce 1950 živnosti zanikly a tím i Bajerovo povoznictví. Povoznické práce byly tak prováděny pouze příležitostně, jako doplňková činnost k zemědělství. Práce našich koní využívalo tak i město, například v létě k rozvozu a svozu laviček v parku nebo v zimě k rozhrnování sněhu v některých ulicích a okrajových částech města. Stejně tak byli naši koně někdy používáni i Komunálními službami do druhého pohřebního kočáru v případě, že byl pohřeb v Rožnově či v některé okolní vesnici. Polnosti museli dát Bajerovi do JZD v roce 1957, stejně jako většina malých i větších zemědělců v Rožnově po obrovském nepřetržitém nátlaku ze strany komunistů a města.

Hospodářství mělo celkem 5,5 ha polí z větší části na Koryčanských Pasekách a menší část u Starozuberského potoka za usedlostí pana Žingora. Tyto pozemky byly vyměněny Bajerům za část pozemků na Koryčanských Pasekách v době, kdy se připravoval velký rozvoj Tesly kolem roku 1949.

V časech, kdy se JZD rozvíjelo, mělo ve správě také Paláčkův mlýn. Tehdy družstvo s pomocí bývalého mlynáře Vašáta ze Zašové ve mlýně provedlo úpravy mlecích stolic, jež sloužily pro šrotování obilí pro výkrm hovězího dobytka a prasat. Tak jsme jako kluci chodili s tatínkem, který dělal skladníka, do mlýna a poznali jeho chod do všech detailů. Nejvíce se nám líbilo vozit se na skluzavce pro pytle a jezdit do druhého patra řemenovým výtahem, ovládaným pomocí provazu.

Družstvo vydrželo poměrně krátce, jen do roku 1964, aby bylo opět na nátlak města zrušeno a převedeno pod státní statky.

Protože otec s tímto řešením nesouhlasil, začal znovu soukromě hospodařit nejdříve sám a později spolu se synem, a to až do doby, než město začalo tlačit na likvidaci hospodářských budov několik desítek metrů od náměstí.

Naše dětství u rožnovské struhy

„Své dětství jsem prožil spolu se svými sourozenci a dalšími dětmi u rožnovské struhy,“ vzpomíná Ivan Bajer... Naše ulice se oficiálně jmenovala Na Zahradách a je tomu tak podnes. Tam se v průběhu celého roku odbývaly naše hry. Bylo nás tam kolem dvaceti dětí, někdy i více. U nás – u Bajerů jsme byli čtyři sourozenci, u Kopeckých byli tři, u Tobolů, Šimků a Kašlíků po dvou. U Bažantů bydlela další rodina Kopeckých, ti měli tři děti. Dva byli u Billů, jeden u Klestilů a dva kluci u Pokorných – autodrožkáře. U Hanáků se porůznu vyskytovaly další dvě až tři děti. O prázdninách přijížděly další děti, které se do našich zábav a her také zapojovaly. Ponejvíce jsme se všichni scházeli na betonovém mostku přes vodní náhon u Kašlíků.

Těch mostů, mostků, lávek bylo na celé délce struhy opravdu hodně. Největším z nich lomený most přes Palackého ulici, který začínal u Paláčkova mlýna a končil u budovy lékárny U Matky Boží. Většina dalších mostů, mostků a lávek spojovala domy na náměstí se zahradami za struhou. Byla to lávka od Tobolů, zmiňovaný most u Kašlíků, lávka u Hanáků, most

u Bažantů, lávka ke Kristkově zahradě, lávka u Billů a u Pokorného – malíře pokojů. Poslední v ulici Na Zahradách byl most u Žingorů. Následoval velký most přes Nádražní ulici u kostela. Poslední mostek byl u Jakšíků před zaústěním náhonu do rybníka, který sloužil jako zdroj vody pro papírenskou výrobu světoznámé elektrotechnické lepenky ve Vratimovských papírnách, dřívější Fassmannově papírně.

Právě struha byla jedním z míst našich her. Od brzkého jara do pozdního podzimu se konaly závody lodiček, které jsme si vyřezali z kůry topolů v městském parku, nebo ze starých borovic. Čím větší lodička, tím cennější. Lodičky jsme vypouštěli u Paláčkova mlýna a s napětím čekali na protější straně mostu před lékárnou, čí lodička se jako prvá vynoří z temnoty lomeného mostu. Tehdy ještě dále neregulované břehy struhy byly porostlé křídlatkou, lodičky se do rostlin nebo do jejich kořenů zachytávaly. Pak nezbylo nic jiného, než je postrkovat větví, nebo je udržovat v pohybu pomocí házených kamenů. Překážkou byla i velká vrba se svými kořeny proti brance do našeho dvora. A také velký plochý kámen u Kopeckých, keře u Koryčanských a u Bažantů. Dalším problematickým místem

byl prostor za Žingorovým domem, kde břehy zarostly hustými keři. Závod obvykle končil až za mostem přes Nádražní ulici. U kostela bylo nutno lodičky pochytat. Někdy závod končival už na mostku k Hanákově zahradě, který byl tak nízko nad vodou, že stačilo na něj ulehnout, předklonit se a lodičky spolehlivě chytit. Pokud však byl stav vody nižší, bylo se potřeba víc naklonit a pak se snadno stalo, že někdo spadl do vody po hlavě. Podobná příhoda potkala v průběhu doby každého i při jiných hrách, takže vlastně všichni jsme byli struhou pokřtěni alespoň jednou za rok, někteří i vícekrát. Někdo dokonce i v zimě.

Můj nejmladší bratr, měl v té době asi čtyři nebo pět roků, jezdil na lyžích z kopečka od Palackého ulice podél plotu našeho dvora ke struze. Při jedné jízdě se mu nepodařilo včas zastavit a sjel po břehu a ledu až do vody. Dost silný proud ho začal i s připnutými lyžemi unášet. Měl štěstí, že otec právě skládal z vozu seno, zahlédl synka, seskočil, rychle kluka zachytil a z vody vytáhl.

Od jara až do podzimu nám všechny dvory podél náhonu a také průchody na náměstí sloužily jako úkryty při hře na schovávanou. A některé na nás působily tajemně. Nejvíce

průchod za věhlasnou Bažantovou restaurací, plný vyřazených krámů. Také tam byl velký starý vyřazený orchestrion, zabudovaný ve velké prosklené skříni. V té době byla v prostorách zrušené restaurace u Bažantů v provozu městská telefonní ústředna a ženy z její obsluhy nás často odsud vyháněly.

Tajemným místem byl i sklepní prostor pod betonovou terasou ve dvoře za tímto domem, neosvětlený, velký a nepřehledný, kde po deštích stála na podlaze voda, někdy až po kolena.

Voda se po deštích objevovala také v průchodu sklepem u Tobolů. Sice tam bylo instalováno osvětlení, občas buď někdo ukradl žárovku, či ji ze zlomyslnosti jen povolil, nebo se žárovka prostě spálila. Bedny tam sloužily nájemníkům pro ukládání věcí. Stíny vrhané světlem po stěnách působily až strašidelně.

Dalším tajemným místem byly skladové prostory v zahradě u Bažantů. Uvnitř byly části zařízení ze zrušené Bažantovy restaurace. Mezi nimi byl i automatický klavír. Jak vyprávěl otec, stával v restauraci a hrával populární melodie. Tyto melodie byly vyděrovány na papírových pásech, které bylo nutno vždy vyměňovat. Okna skladiště byla původně zakryta, později

tam měl sochařský ateliér pan učitel Mužný a okna odkryl.

Nejvíce jsme se pokaždé těšili na čištění koryta. V době letní celozávodní dovolené papírny uzavřely stavidlo u horního splavu na Bečvě, odkud se náhon napájel. Jakmile voda otekla, zůstaly jen menší tůně, kde se shromažďovali pstruzi. I když výlov prováděli místní rybáři, snažili jsme se být rychlejší. Někdy se nám podařilo nachytat dost pstruhů, ale jindy na nás zbylo jen paběrkování zbytků ryb, schovaných pod kameny. Občas jsme objevili i raka. Toho posledního jsme chytili pod velikým plochým kamenem, na kterém se u Kopeckých vždy máchalo prádlo. Při čištění koryta se také našly různé poklady. Když byla později provedena regulace břehů, byl s raky konec a pstruhů také mnoho ubylo.

Pravidelně jsme o prázdninách pořádali olympiádu. Ulice u struhy se tou dobou proměnila v naše sportoviště. Do školního sešitu se zapisovaly disciplíny a dosažené výsledky. Lískové pruty z Hanákovy zahrady se proměnily v oštěp a také v luky a šípy. Placatý kámen se změnil v disk, dlažební kostka v kouli. Ulice posloužila za běžeckou dráhu. Na konci prázdnin se výsledky spočítaly. Nejlepší dostal

u táboráku v Hanákově zahradě medaili vyrobenou z čehokoliv a ručně na čtvrtce namalovaný diplom. Plnění soutěžních disciplín narušovaly naše domácí povinnosti, kdy jsme museli pomáhat při polních pracích, nebo v lese na Koryčanských Pasekách sbírat borůvky. Také bylo potřeba zamést dvůr a pomáhat při opravách vozů či zemědělských strojů. Někdy jsme alespoň na chvíli utekli, ale když se ta chvílka protáhla, bez pardonu jsme dostali od rodičů výprask za nesplněné úkoly.

Ve vodním náhonu byla čistá voda. Lidé z celého města tam chodili prát a máchat prádlo, nechodili k Bečvě. V létě bylo příjemně u vody. My jsme se jako kluci koupali ve struze. Než ji zregulovali, tak jsme tam měli kačeny. A víc lidí mělo u struhy drůbež ledajakou, kačeny, husy.

U nás tekla blízko úzké cesty. Při vyjíždění s koňským povozem ze dvora se muselo někdy couvat, tak se od nás kolikrát zajelo až do koryta. Dobytek se napájel ve chlívě, ale voda na napájení se nosila ze struhy.

Někdy asi v roce 1956 se započalo s regulací jejích břehů v úseku od toho velkého mostu u lékárny po most u kostela. Když se zpevňovaly břehy, měli jsme opět o zábavu postaráno.

Jednou jsem v sobotu do čerstvě vyhlazeného betonu otiskl svoji bosou nohu v místě schodků u lékárenského pavilonu. Tato stopa tam zůstala až do doby, kdy náhon likvidovali. Až bude někdy v budoucnosti někdo dělat průzkum zaspaného potrubí a narazí na zpevnění břehu, třeba na tu stopu také narazí.

Pokud se nezavedl do domu vodovod, chodilo se pro vodu na vaření k jediné obecní studni ve městě, naproti přes cestu ke škole u Štefánia. Ještě když jsem nastoupil do „Štefanky“ do školy v roce 1952, chodili jsme k té studni o přestávce pro vodu také.

Před lékárnou U Matky Boží zůstával travnatý úsek. Tam hospodyně bělily prádlo, rozprostřely je na trávníku, nabíraly vodu ze struhy a kropily. Ta voda byla i uprostřed Rožnova tak čistá, že se na bělení mohla používat.

Velkou zábavou bylo letní koupání ve struze. Pomocí desek, kamenů a drnů jsme tok přehradili, hned bylo vody nad kolena a bylo možné si do ní třeba i lehnout.

Na zahrádce u Kopeckých se odbývaly ping-pongové turnaje. Na zakoupení nového stolu nebyly peníze, ale pan Kopecký vyrobil z krás-

ných rovných desek ze starých regálů stůl, natřel ho zelenou barvou, namaloval bílé lajny po obvodu i středem, zakoupil síťku a stojany. Plocha stolu nebyla ideální, jako u profesionálních stolů, zvláště když jednotlivé desky na slunci úplně vyschly. Pak míček na spárách odskakoval zcela jiným směrem, než jsme očekávali. To potom bylo dohadování, zda byl míček správně zahráný. Ani na pořádné náčiní nebylo dost peněz. Jednoduché korkové rake ty a ty nejlevnější míčky jsme nakupovali v prodejně hraček a sportu u Hanáků. Míčků byla dosti velká spotřeba, protože v zápalu boje na něj co chvíli někdo šlápnul. Pokud byl míček jen trochu promáčkнутý, zaběhlo se domů a v horké vodě se celuloidový míček vyrovnal. Když byla voda moc horká a nepodařilo se ho rychle vytáhnout, promáčknutí se sice vyrovnalo, ale míček zůstal šišatý. A to pak byla příčina chybných odskoků a dalších dohadů při hře.

Také v zimě jsme si mohli v naší ulici užít zábavy. Když kolem Vánoc napadl první sníh, ihned jsme vytáhli lyže a sánky. Chodilo se lyžovat na kopeček, což byl prostor za naším dvorem, který se od Palackého ulice svažoval ke struze. Ve vydlážděném korytě pro svod

vody se za mrazu vytvořila krásná skluzavka, která končila na břehu náhonu. V zápalu hry občas někdo skončil až ve vodě – a bylo zle. Pokud si namočil jen ruku, na nic se nehledělo a jezdilo se dál, i když do večera rukáv pěkně zmrznul. Pokud někdo skončil ve vodě celý, musel běžet domů převléknout se, po čemž obvykle následoval výprask a zákaz zúčastňovat se těchto radovánek.

I samotná struha byla během zimy zdrojem zábavy. Průtok vody udržovali dělníci z nádvorní čtyř papíren vysekáváním ledu. Při ledování jsme pomocí kůlu pomáhali led uvolnit také. Stávalo se, že ledové kry zahatily pod mostky řečiště a voda začala stoupat. Pak jsme dostali od dělníků vynadáno, že se do jejich práce nemáme plést, protože hrozilo vylití vody z koryta a zátopy zahrad, neboť na té straně byl břeh většinou nižší.

V zimě jsme chodili lyžovat na Záhumení ke kříži ještě v době, než se začalo stavět sídliště pro Teslu. Kopec tam byl větší než náš kopeček. Později jsme lyžovali na protějším svahu u chaty pana Lipového, kde jsou dnes vstupní prostory a amfiteátr Valašské dědiny. Kopec to byl hodně dlouhý. Tehdy tam začali chodit i kluci z nově budovaného a rychle ros-

toucího sídliště Záhumení. Na pořádné lyžařské boty tehdy nebylo. Nejdříve jsme měli lyže s papučovým vázáním, kdy bylo možné použít jakékoliv boty. Později jsme měli jen zimní boty, kterým se přizpůsobilo vázání na lyžích. Doslova jsme zajásali, když se v obchodě objevily gumové lyžačky, které svým tvarem lépe seděly do lyžařského vázání, neboť měly zabudovanou ocelovou špičku. Pokud jde o oblečení, neexistovaly v té době žádné oteplováčky, ani kombinézy, takže se lyžovalo v teplákových soupravách. Na nákup šponovek rovněž nebylo dost peněz. Větrovky přišly na řadu také až později. Po každém lyžování jsme se vraceli domů zmáčení, zvláště pokud byl sníh hodně mokrá. Nezbyvalo než se doma převléknout do něčeho suchého, mokré oblečení a rukavice rozvěsit po židlích kolem kamen, aby přes poledne uschly a mohli jsme odpoledne nebo druhý den zase jít lyžovat.

Ovšemže při těchto našich aktivitách nebyla nouze o nějaký úraz. Odřená kolena a lokty byly téměř pravidlem. Někdy také rozbitá hlava, to pak bylo více krve i problémů s rodiči. Samozřejmě byly roztrhané tepláky, takže maminky měly pořád co dělat, aby nám je stačily látat, a ozdoby v podobě lat kolen a loktů byly

na teplákových soupravách za našeho mládí u všech samozřejmostí.

Když si papírny vybudovaly čerpací stanici na vodu z Bečvy, přestaly vodní náhon používat a udržovat. Město se muselo o něj postarat. Rozhodli se využít jeho koryta pro kanalizaci. Položili do něj potrubí a vše zasypali. Tak v roce 1973 struha zanikla.

„Dřív, přestože tam ta struha tekla tolké roky, nikdy jsme zaplaveni nebyli,“ vzpomínal Svato-pluk Bajer. „Jakmile struhu zrušili, udělali tam kanalizaci, tak nás třikrát vyplavilo a nakonec nás právě zasypání struhy tam z toho místa také vyhnalo. Položením kanalizačních rour na dno se totiž cesta zvedla. My jsme najednou byli níž.“

A pokračoval: „Pro svedení povrchové vody musely být do kanalizačních rour v bývalé struze udělány vpusti. Ale potrubí se ucpalo nafoukaným listím a větvemi zpod stráně. Lidé v místech, kde ještě nebyla zavezená, do ní naházeli kdecy. Kanalizace se ucpala, voda vytekla přes vpusti ven, zaplavila náš pozemek.“

Bylo to právě v zimě. Kolem půlnoci sanit'ák tloukl na okno, budil nás, honem, jste zatopeni! Podívali jsme se ven, voda už byla až

po náměstí. Skočil jsem do gumáků, vyběhl z chalupy na dvůr. Tam bylo vody až nad kolena. I ve chlévech jsme vodu měli. Celé chlévy jsme měli zaplavené: krávy po otelení, koně, telata byla malá, všechno to stálo ve vodě. A při tom mrzlo, možná pět nebo deset pod nulou. Třikrát nás takto vytopilo.“

Vzpomínek na další zábavy a povinnosti by jistě bylo více, ale to někdy jindy.

Zatopený dvůr (1974).

Ulice Na Zahradách ještě se struhou (1967).

Stejná ulice Na Zahradách po zasypání struhy (1973).

Staříček Florian Bajer

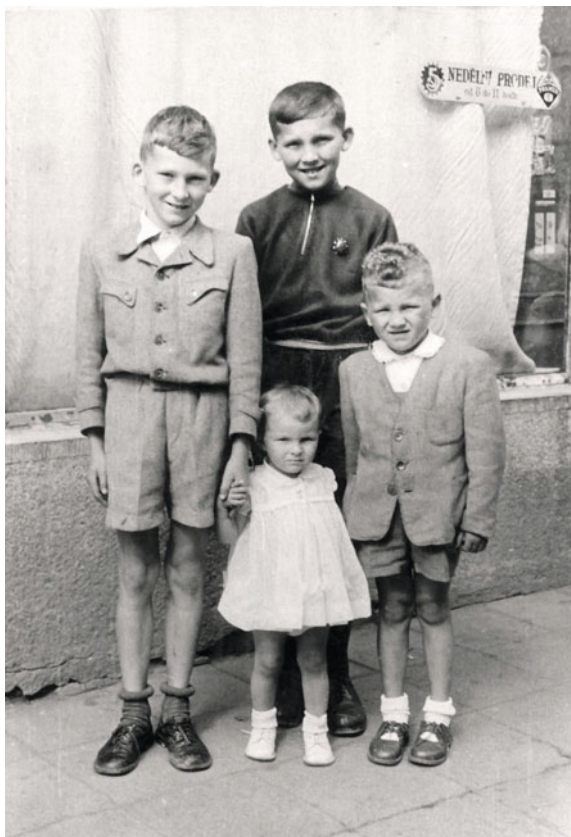
Stařenka Marie Bajerová

Pohřeb stařenky Marie Bajerové (1931).

Bajerova rodina se staříčky Krupovými (1956).

***Sourozenci Ivan, Svatopluk, Radovan
a Vlasta Bajerovi (1956).***

František Bajer, lyžařské závody na Pustevnách.

Vlasta Bajarová na lyžích (1960).

Náš dvůr v zimě.

***Radovan, Vlasta a František Bajerovi s koňmi
(1966).***

Ivan a Svatopluk na vojně (1967).

Žně na Koryčanských Pasekách (1969).

Senoseč, František Bajer (1972).

Ivan a Svatopluk Bajerovi
BAJEROVA ZEMĚDĚLSKÁ USEDLOST

Vydala Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm,
příspěvková organizace
Bezručova 519, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm
tel.: 571 654 747, mobil: 777 808 695
e-mail: knihovna@knir.cz
<http://www.knir.cz>

ISBN: 978-80-87334-31-7

Edice Milé tisky,
svazek č. 13

Odpovědná redaktorka: Marcela Slížková

Redakční rada:
Richard Sobotka, Ivan Bajer, Vladimír Bartošek,
Pavel Hon, Jan Surý, Helena Uhrová.
Sazba: Honza Bartoň
Foto: archiv Ivana Bajera
Logo a kresba: Vladimír Bartošek

Rožnov pod Radhoštěm 2017

MĚSTSKÁ KNIHOVNA ROŽNOV POD RAD.

MILÉ TISKY